

آژانس بین‌المللی انرژی

International Energy Agency (IEA)

آژانس بین‌المللی انرژی سازمانی مستقل است که در نوامبر ۱۹۷۴ در چارچوب سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) به منظور تحقق بخشیدن به برنامه‌های بین‌المللی انرژی و هماهنگی سیاست‌های مصرف‌کنندگان عمده انرژی تأسیس شد (Scott, 1994, P. 19).

تحولات اساسی اقتصادی و سیاسی در بازار نفت و بحران خاورمیانه طی سالهای ۷۴-۱۹۷۳ عامل اصلی تأسیس آژانس بود. متعاقب شوک اول نفتی، کنفرانسی در آمریکا برگزار گردید که نتیجه اصلی آن در واقع تشکیل این آژانس بود (Scott, 1994, P. 19 and Colgan, 2009, P.4).

تشکیلات سازمانی آژانس بین‌المللی انرژی

دبیرخانه آژانس در پاریس مستقر است و تحت نظارت یک مدیر اجرایی وظیفه گردآوری و تحلیل آمار و اطلاعات انرژی را به عهده دارد. ساختار و تشکیلات آژانس بین‌المللی انرژی در طول زمان با توجه به تحولات جهانی در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی دچار تغییر شده است، با توجه به این تغییرات در نمودار فعلی سازمانی دبیرخانه آژانس یک مدیر اجرایی و معاون مدیر اجرایی وجود دارد که سه مدیریت: بازارهای انرژی و امنیت، سیاست انرژی پایدار و تکنولوژی و اقتصاد انرژی جهان همچنین دفتر شورای حقوقی تحت نظارت مستقیم مدیر اجرایی فعالیت می‌کند. از طرفی دفتر سیاست جهانی انرژی، مرکز داده‌های انرژی، دفتر اطلاعات و ارتباطات و دفتر مدیریت و امور اداری نیز تحت نظر معاون مدیر اجرایی فعالیت می‌کنند (Van de Graaf, 2012, P. 234).

در تشکیلات آژانس بین‌المللی انرژی، هیئت عامل و کمیته‌های دائمی نقش مهمی ایفا می‌کنند. هیئت عامل

مهمترین مرجع تصمیم‌گیری و سیاستگذاری در آژانس بین‌المللی انرژی است که از وزرای انرژی یا نمایندگان عالی‌رتبه هر یک از کشورهای عضو تشکیل شده است (Van de Graaf, 2012, P. 234).

گروه‌های دائمی و کمیته‌ها که متشکل از نمایندگان کشورهای عضو خواهد بود عبارتند از:

- گروه موضوعات اضطراری: این گروه مسئولیت تمامی ابعاد مختلف مربوط به آمادگی آژانس برای موارد اضطراری نفت و پاسخگویی گروهی به قطع و وقفه عرضه نفت است.
- گروه بازار نفت: این گروه وظیفه رصد و پایش تحولات کوتاه و میان مدت بازارهای بین‌المللی نفت را به عهده دارد تا کشورهای عضو بتوانند عکس‌العمل سریع و مؤثری داشته باشند.
- گروه همکاری‌های بلندمدت: این گروه همکاری میان اعضای آژانس بین‌المللی انرژی را ترغیب و تشویق می‌نماید تا از این طریق امنیت انرژی، بهبود کارایی اقتصادی بخش انرژی و افزایش حمایت از محیط زیست در ارائه خدمات انرژی در کشورهای عضو تضمین گردد. این گروه همچنین گروه کاری کارایی انرژی را ایجاد کرده است.
- کمیته تحقیقات انرژی و تکنولوژی: این کمیته هماهنگ‌کننده و ارتقا دهنده توسعه، نمایش و بکارگیری فناوری‌ها است تا از این طریق بتوان برچالش‌های بخش انرژی فائق آمد.
- کمیته ارتباط با سایر کشورها: این کمیته وظیفه پیگیری و گزارش در مورد کشورهای غیر عضو را به منظور ارتقا همکاری با آنان و سازمان‌های بین‌المللی دارد.
- شورای کسب و کار انرژی از مدیران اجرایی شرکت‌های پیشروی بین‌المللی تشکیل شده که

برنامه بین‌المللی انرژی در سال ۱۹۷۴ سه وظیفه را برای اعضا در نظر گرفت: الف) ایجاد ذخایر ملی نفت در کشورهای عضو ب) آمادگی برای اقدامات محدودکننده تقاضا از ۷ تا ۱۰ درصد مصرف نفت و ج) مشارکت در سیستم تخصیص نفت در شرایط اضطراری. (Colgan, 2011, P.5 and IEA, 2012, P.15)

دبیرخانه آژانس بین‌المللی انرژی بخش اعظم کار خود را صرف بررسی وضعیت بازارهای بین‌المللی نفت می‌کند. این کار مستقیماً توسط گروه اصلی بازار نفت به صورت تجزیه و تحلیل پدیده‌ها و رویدادهای بازار انجام می‌شود و میان دولت‌های عضو یک کانال خبری برقرار می‌سازد تا آنها بتوانند نسبت به تغییر شرایط بازار عکس‌العمل سریع و مؤثری نشان دهند.

کتاب‌شناسی

- امیرمعینی، مهران، آژانس بین‌المللی انرژی و نقش آن در بازار نفت، موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی، ۱۳۸۲
- Colgan, Jeff, The International Energy Agency; Challenges for the 21st Century Global Public Policy Institute, 2009
- IEA Response System for Oil Supply Emergencies, IEA, Paris, 2012
- IEA Emergency Response of IEA Countries, IEA, Paris, 2014
- Luciani, Giacomo, Henry, François-Loïc, Strategic Oil Stocks and Security of Supply, Centre for European Policy Studies Working Document No. 353/June 2011.
- Scott, Richard., IEA, the first 20 years Vol. 1 International Energy Agency, 1994
- Van de Graaf, Thijs, The International Energy Agency After 35 Years: Reform Needs and Institutional Adaptability, Springer Science, 2009
- Van de Graaf, Thijs Obsolete or resurgent? The International Energy Agency in a Changing Global Landscape, Energy Policy, 2012,

مهران امیرمعینی

شرکت ملی نفت ایران

فعال در بخش‌های عرضه و تقاضای انرژی، نهادهای مالی و صنعت‌گران بزرگ دارای تکنولوژی هستند (امیرمعینی، ۱۳۸۲، صفحه ۵).

اهداف و فعالیت‌ها

مأموریت اصلی آژانس بین‌المللی انرژی، اطمینان از امنیت عرضه انرژی برای کشورهای عضو است و مقررگردیده تا آژانس هماهنگی برنامه‌های جامع انرژی در بیشتر کشورهای عضو OECD را نیز به‌عهده گیرد (Luciani, 2011, P.7,10,12 and IEA, 2014, P.15). مهمترین اهداف آژانس در ابتدا عبارت بودند از:

- ایجاد سیستم پیشرفته برای حل مشکل قطع و اختلال در عرضه
- بهبود سیاست‌های منطقی انرژی در سطح جهان از طریق ارتباط با کشورهای غیرعضو، صنایع و سازمان‌های بین‌المللی
- ایجاد یک سیستم دائمی اطلاعات در بازار بین‌المللی نفت
- بهبود ساختار عرضه و تقاضای جهان از طریق توسعه منابع انرژی جایگزین و افزایش کارایی مصرف انرژی
- ارتقا مشارکت بین‌المللی در فناوری انرژی
- همکاری در یکپارچه کردن سیاست‌های انرژی و زیست‌محیطی

با توجه به این اهداف، فعالیت این سازمان آغاز شد و در طی این مدت نیز نقش مهمی را در تدوین استراتژی‌ها و سیاست‌های انرژی کشورهای عضو ایفا کرده است.

(امیرمعینی، ۱۳۸۲، صفحه ۹)

آژانس بین‌المللی انرژی دو وظیفه اساسی را به‌عهده دارد. اولین وظیفه و مهمترین آن ایجاد و بهبود سیستمی است که بر قطع و اختلالات عرضه نفت فائق آید. در این راستا